

Hyvä tietohallintotapa tiedon tuottamisen ja hyödyntämisen laadun ohjaajana

Johtava tuloksellisuustarkastaja, FM, HTT Tomi Voutilainen 22.4.2010

Valtiontalouden tarkastusvirasto

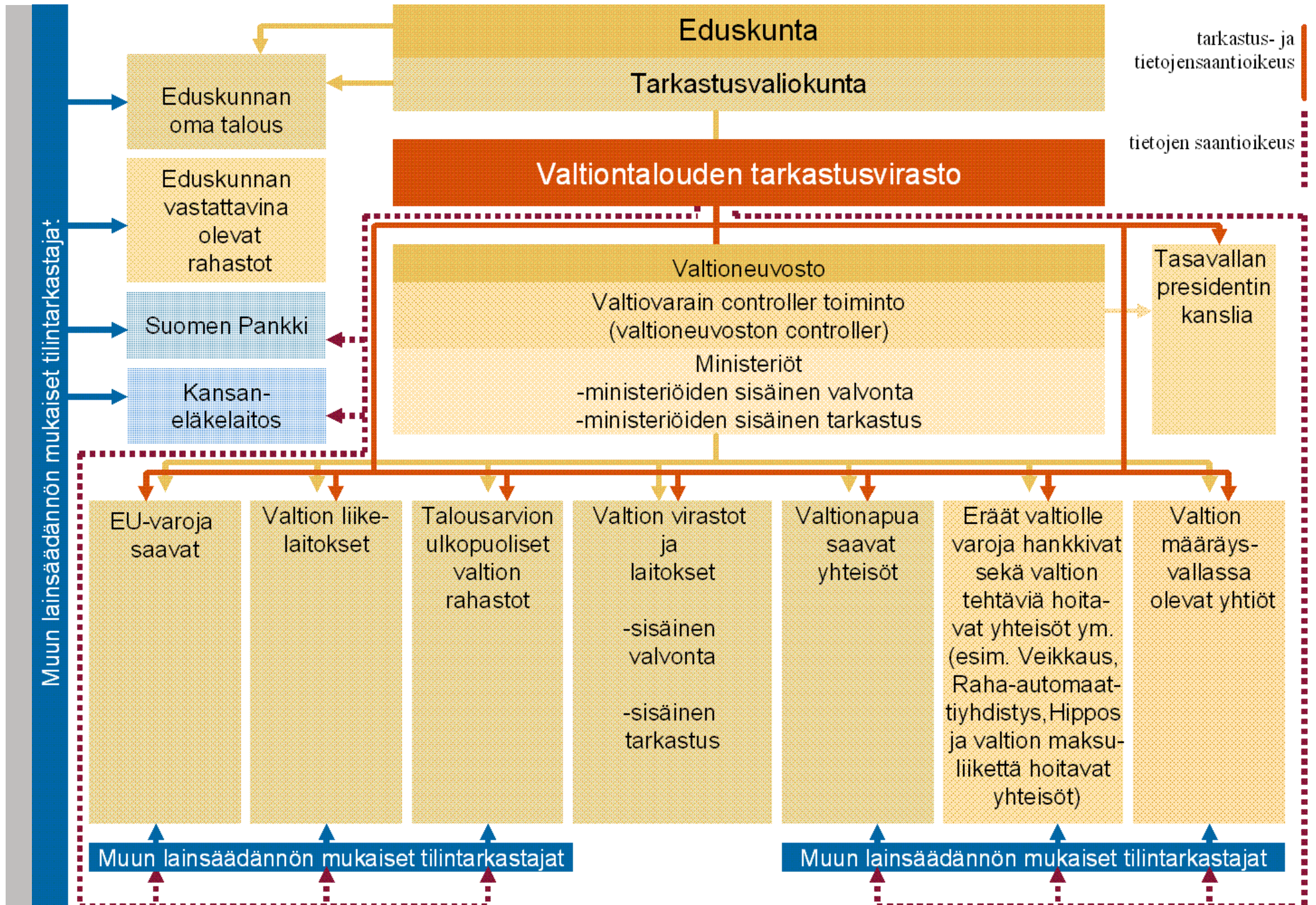

Sisältö

- ▶ Hyvän tietohallintotavan rakenne ja säännöstö julkisessa hallinnossa
- ▶ Hyvän tietohallintotavan kehittäminen osana julkisen hallinnon tietojohdamista
- ▶ Hyvä tietohallintotapa lisäarvon tuottajana organisaation tietohyödykkeiden tuotannossa

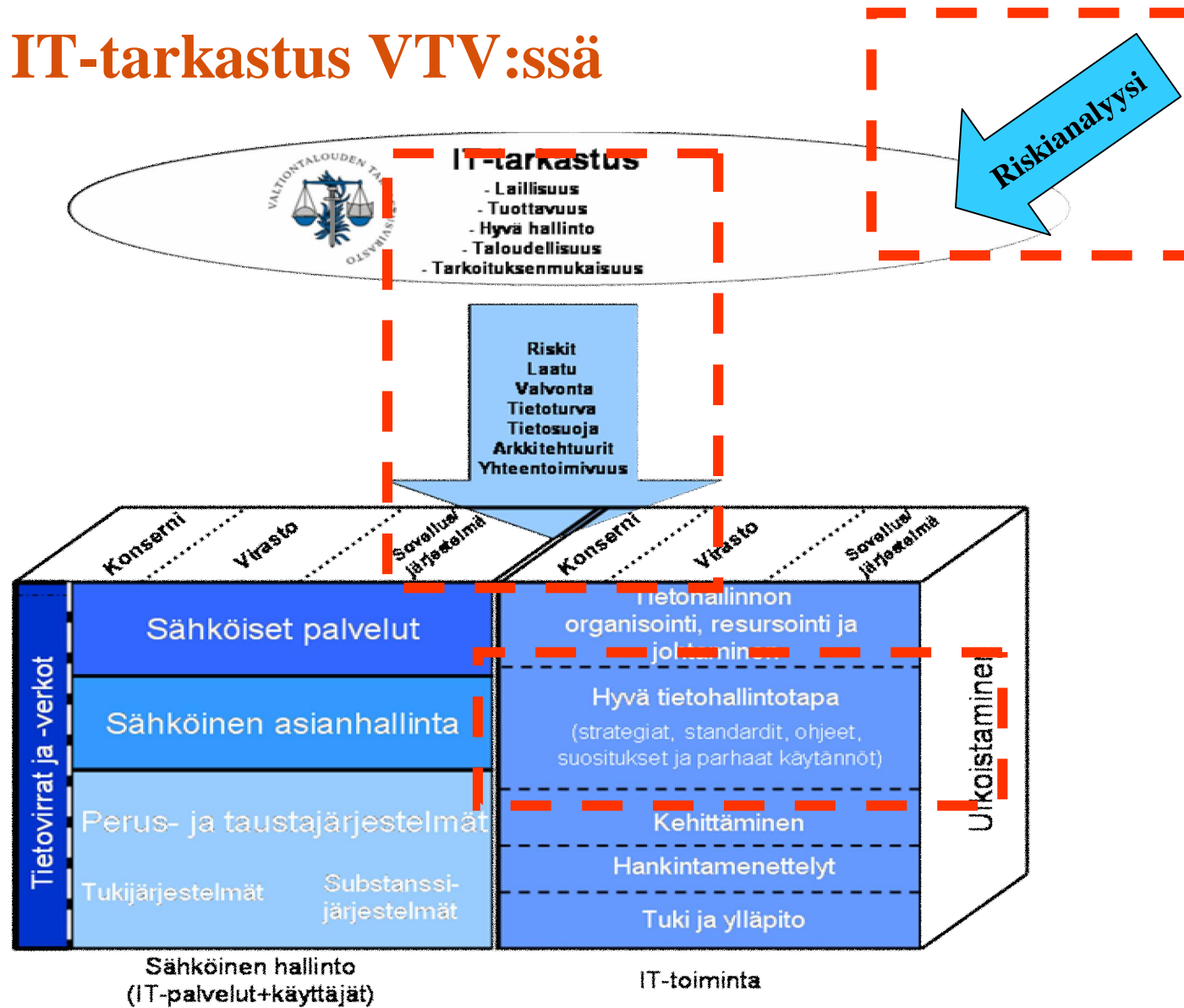

VTV ja IT-tarkastus

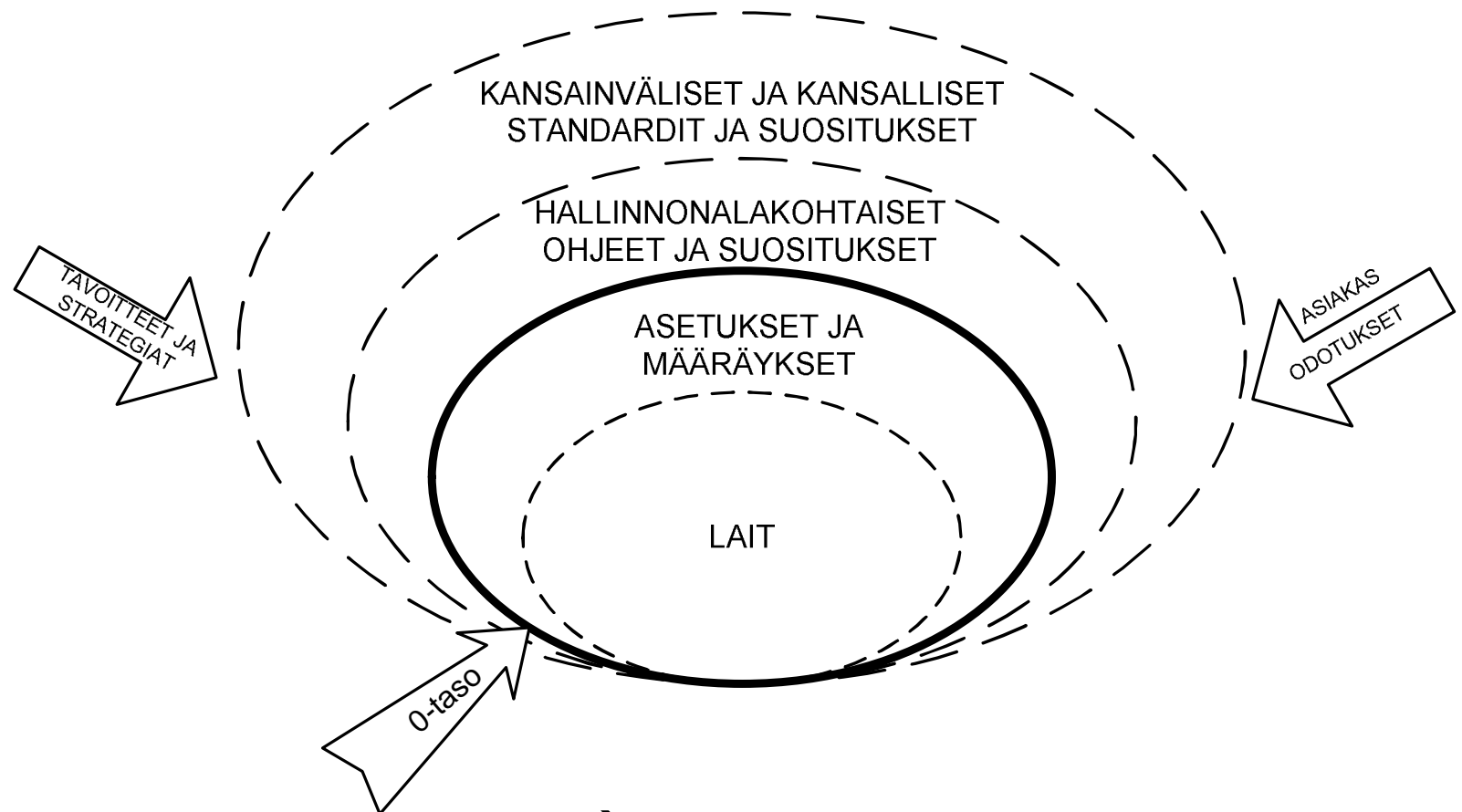

IT-tarkastus VTV:ssä

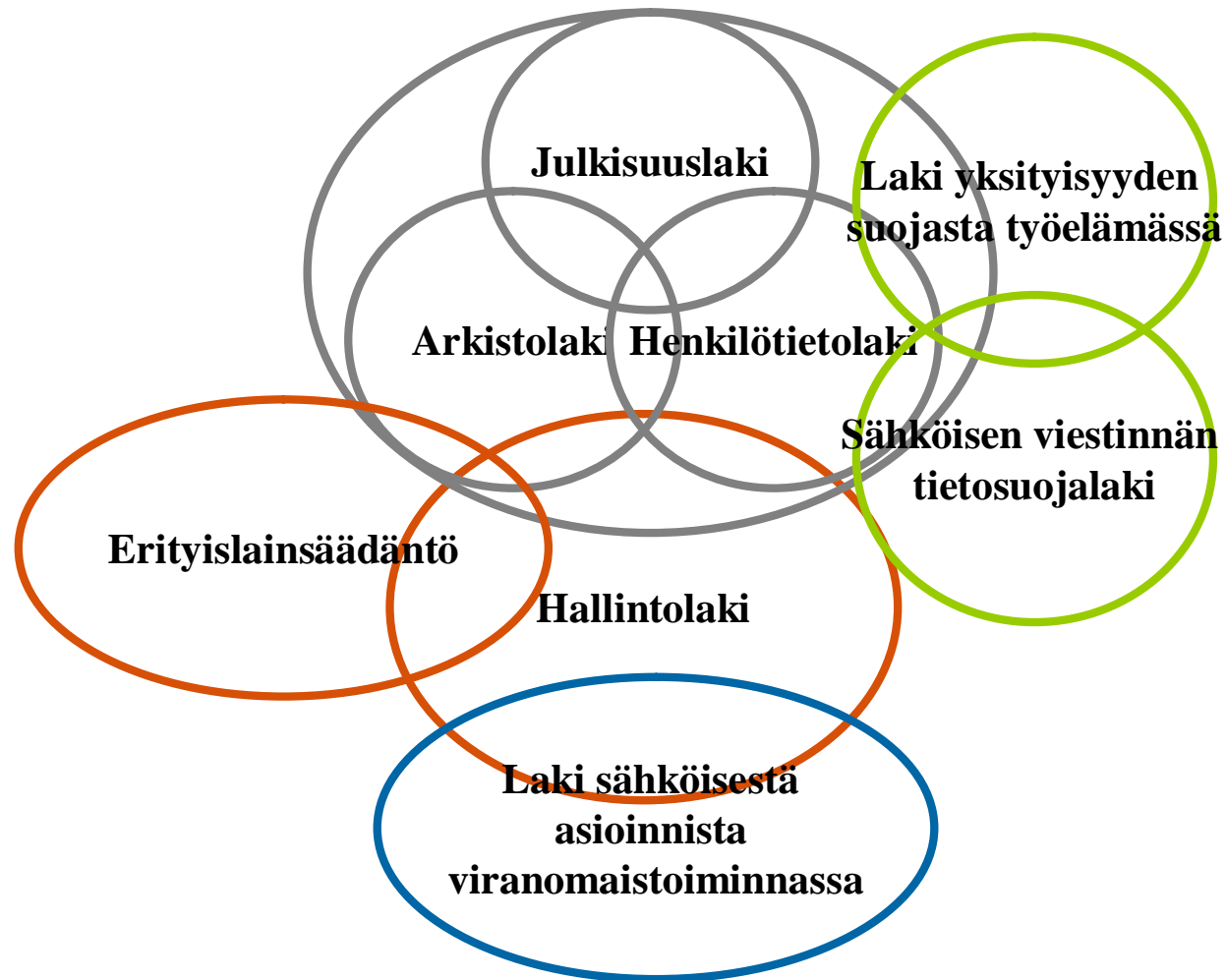
Hyvän tietohallintotavan rakenne ja säännöstö julkisessa hallinnossa

Laadun "nollataso" → lähtökohdat tietohallintotavalle

Säädöskartta

Määräyksiä, standardeja, suosituksia, ohjeita

Yli 150 ohjetta ja suositusta

Case: tietoturvaohjaus

- ▶ Tarvitaanko Suomessa 40 VAHTI-ohjetta vai riittääkö 9 tietoturvasuosituksia?
 - ▶ Suositus tietoturvallisuuden hallintajärjestelmästä
 - ▶ Suositus hallinnollisen turvallisuuden käytännöistä
 - ▶ Henkilöstöturvallisuussuositus
 - ▶ Tietoliikenneturvallisuussuositus
 - ▶ Tietoaineistoturvallisuussuositus
 - ▶ Laitteistoturvallisuussuositus
 - ▶ Ohjelmistoturvallisuussuositus
 - ▶ Suositus käyttöturvallisuudesta
 - ▶ Suositus fyysisen turvallisuuden menettelytavoista
 - ▶ Onko kuntien tietoturva eri asia kuin valtion tietoturva?
 - ▶ Onko julkisen hallinnon tietoturva eri asia kuin yksityisen sektorin tietoturva?
 - ▶ Tarvitaanko tietoturvallisuuteen kahden ministeriön strategiaohjausta?
-

Kansainvälinen näkökulma

- ▶ ISO (International Organization for Standardization, myynnissä yli 1 500 IT-standardijulkaisua)
 - ▶ OECD (Organisation for Economic Co-operation and development)
 - ▶ W3C (World Wide Web Consortium)
 - ▶ The IT Governance Institute → CoBIT (The Control Objectives for Information and related Technology)
 - ▶ määrittelee hyviä IT-toiminnan käytäntöjä ja tavoitteita sekä IT-prosessien mittareita ja kypsyystasoja
 - ▶ ITIL (IT Infrastructure Library)
 - ▶ alusta, jonka päälle voidaan rakentaa organisaation IT-toiminta
 - ▶ ISO 20000-standardi pohjautuu ITIL-kokoelman hyviin käytäntöihin
-

Minkälaisia keinoja → Säätely- ja ohjausvaihtoehtoja

- ▶ Säätelyvaihtoehtoja
 - ▶ Vahva säätely → lait, asetukset, määräykset
 - ▶ Myötäsäätely → sitovien säännöksiin tavoitteiden tarkemman sisällön määrittäminen toimialan eri toimijoiden yhteistyönä. Edellyttää vahvasta säätelystä herätettä ja tehdään lain nojalla. Käytännösäätömalli (henkilötietolaki)
 - ▶ Itsesäätely → edellyttää alan toimijoiden vuorovaikutusta ja osallistumista lähdeaineiston laadintaan sekä sitoutumista yhteisesti sovittujen ohjeiden noudattamiseen. Toimintaa valvoo yhteinen toimielin. Toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen
 - ▶ Standardointi → edellyttää laajaa konsensusta → toimintamalli voi olla jäykkä
 - ▶ Taloudellinen ohjaus → on pikemminkin keino sitouttaa eri osapuolet yhteisesti sovittuihin tavoitteisiin tai toimimaan sovitulla tavalla
 - ▶ Informaatio-ohjaus: Strategiat, ei-sitovat suositukset ja ohjeet → ovat laatijoiden näkemyksiä siitä, miten alan hyvää toimintatapaa voidaan kehittää tai mitä tavoitteita yleensä toiminnalle asetetaan
- ▶ Säätely- ja ohjausvaihtoehtoja punnittaessa kriteereitä ovat ainakin
 - ▶ ohjauskeinon vaikuttavuus,
 - ▶ kustannustehokkuus,
 - ▶ joustavuus (ulkoinen ja normatiivinen) sekä
 - ▶ hallinnollinen tehokkuus.
- ▶ Tiedonhallinnan ja IT-toiminnan säätelystrategian kehittäminen: Perusratkaisut, joilla määritellään säätelyn yleistä tyyppiä eri tilanteissa, niiden keskeisiä välineitä ja toteutustapoja.

Hyvän tietohallintotavan kehittäminen osana julkisen hallinnon tietojohdantamista

Lähtökohdat

- ▶ Julkisen hallinnon toiminta perustuu tietoon. Tieto on julkisen hallinnon päätöksenteon hyödyke, johon lainsäädäntö-, hallinto- ja lainkäyttöprosessi perustuvat.
 - ▶ Toisaalta julkisen hallinnon tuottama tieto on myös markkinahyödyke, jota voidaan hyödyntää lainsäädännön (kuten tietosuoja) asettamissa rajoissa markkinoilla erilaisten innovaatioiden ja tuottavuutta lisäävien toimenpiteiden toteutuksessa.
 - ▶ Tieto on siten hyödyke, jota pitää pystyä hallinnoimaan ja käsittelemään siten, että
 - ▶ tieto on oikeaa
 - ▶ tietoa voidaan hyödyntää tehokkaasti kaikkiin käyttötarkoituksiinsa
 - ▶ tieto mahdollistaa tuottavuuden parantamisen erilaisissa toiminnoissa
 - ▶ Tietojohtaminen voidaan nähdä ainakin
 - ▶ tietoon perustuvana johtamisena → hyödykkeen hyväksikäyttöä
 - ▶ tiedontuottamisen johtamista kustannustehokkaasti ja laadukkaasti erilaisilla apuvälineillä → hyvän tietohallintotavan perusperiaate
 - ▶ Haaste: Tieto on hajallaan käyttökelvottomana viranomaisorganisaatioissa ja tiedon tarve verkottuvassa julkisessa hallinnossa → hyvän tietohallintotavan pitäisi antaa vastauksia
-

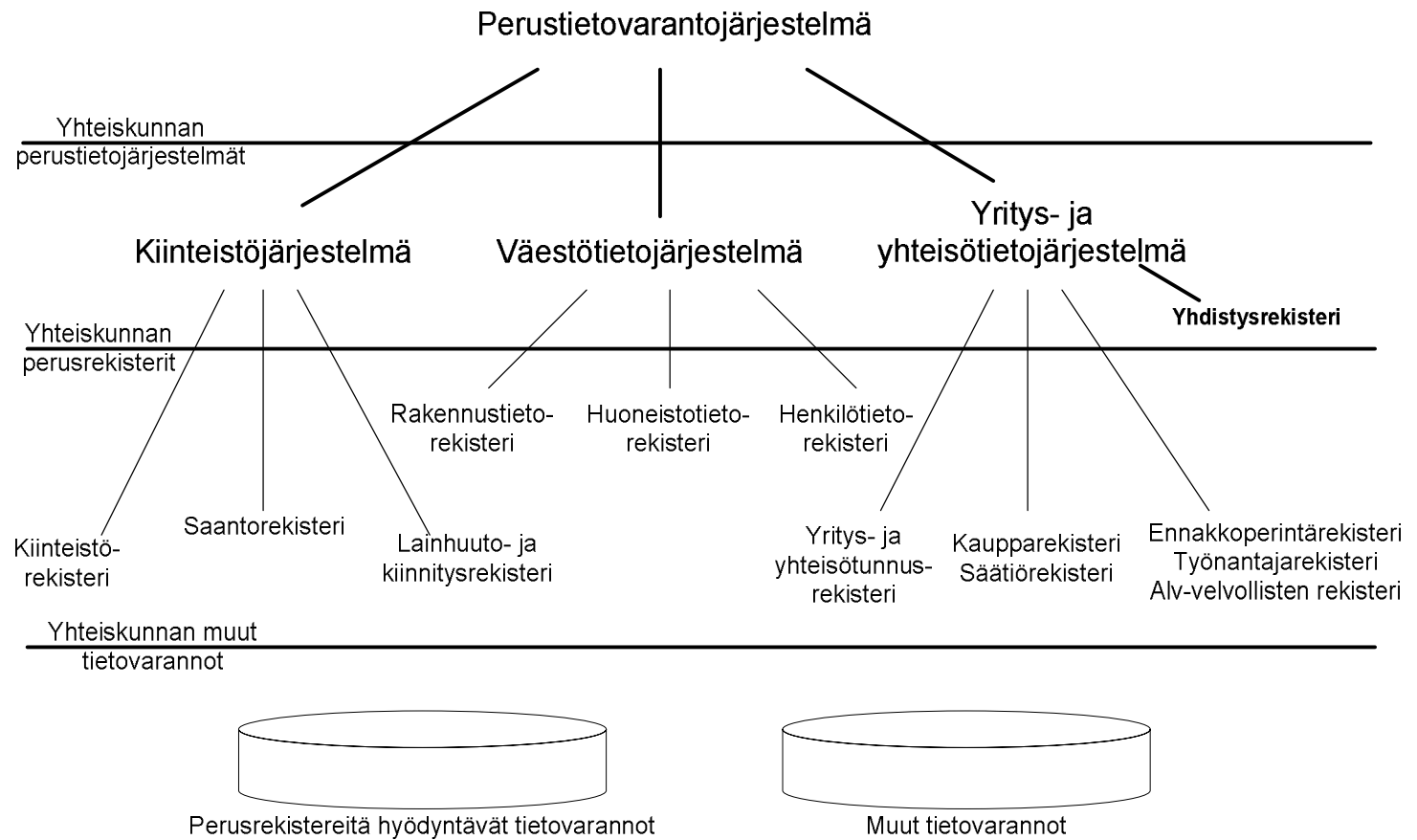

Tietojohtamisen kehittämistasot

- ▶ Toiminnallisen strategian ja IT-toiminnan yhteensovittaminen
 - ▶ Miten tietojohtamisella vastataan organisaation toiminnallisiin strategisiin tavoitteisiin? → hyvän tietohallintotavan noudattaminen hyviä käytäntöjä soveltamalla organisaation toimintaan
 - ▶ IT-toiminnan lisäarvon tuottaminen organisaation toiminnalle
 - ▶ Miten IT-toiminta ja -toiminnot saadaan tuottamaan tietoa hyödykkeenä tehokkaasti? → hyvän tietohallintotavan käytänteiden hyödyntäminen ja jalostaminen osaksi organisaation prosesseja
 - ▶ Resurssien hallinta
 - ▶ Miten tiedontuottaminen järjestetään kustannustehokkaasti ja tuottavuutta lisäävästi? → pelkkä henkilötyön väheneminen ei riitä, myös kustannussäästöt tulee pystyä osoittamaan → IT ei voi olla itsestäänselvyys
 - ▶ Riskien hallinta
 - ▶ Tietoon kohdistuvat riskit ja niiden vaikutus organisaation toimintaan
 - ▶ Toiminnan arviointi: Miten IT-toiminta on palvellut asetettuja tavoitteita?
Toiminnan
 - ▶ Heikkoudet → keinoja joilla vastaisuudessa vältetään negatiiviset vaikutukset → tietohallintotavan kehittäminen organisaatiossa
 - ▶ Missä on onnistuttu → hyvien käytäntöjen talteenotto ja jatkojalostaminen osaksi organisaation pysyvää hyvää tietohallintotapaa.
-

Yhteiskunnan tietovarannot ja tiedonhallinta

Lopuksi

Tarkastustoiminnan satoa → syötteitä tietohallintotavan kehittämiseen

Tietojohtamisen ongelmia julkisessa hallinnossa

- ▶ Asetettujen tavoitteiden lyhytjänteisyys ja epärealistisuus suhteessa aikatauluun, rahoitukseen ja resursseihin nähden. Johtaa muun muassa hankkeiden tosiasiallisen ohjauksen ulkoistukseen, aikataulujen pitkittymiseen, kustannusten kasvuun
 - ▶ Kustannusarvioita ei tehdä riittävästi käynnistettävistä hankkeista tai todellisia kustannuksia ”pimitetään”
 - ▶ Kustannuksissa ei huomioida sitä, että järjestelmien ylläpitokin maksaa eikä järjestelmien käyttöönottoon panosteta tarpeeksi.
 - ▶ Vaatimusmäärittelyt tehdään puutteellisena, mikä näkyy kehitysprojektien suurena muutoksenhallinnan määränä
 - ▶ IT-hankeohjausmallit eivät ole yhtenäisiä
 - ▶ Yhteistyö eri viranomaisten välillä ei toimi → jopa kilpailua havaittavissa
 - ▶ Toteutetaan päällekkäisiä palveluita
 - ▶ Valtion IT-toiminnalla ei ole tosiasiallista horisontaalista ohjausta
 - ▶ IT:n tuottavuushyödyt ainakaan kustannussäästöinä eivät ole realisoituneet
 - ▶ Palveluiden tuottamistapa
 - kapseloidut toimintamallit
 - virkamieskeskeinen kehittämien
 - julkishallintokeskeinen kehittäminen
-

Kiitos!
Yhteystiedot:
Tomi.Voutilainen@vtt.fi
p. (09) 432 5832